

TE-palvelut | tjänster
services

Gitta bargoeallimii

te-palvelut.fi

Gitta bargoeallimii TE-bálvalusat geavahusastat

Ozatgo bargosaji? Háliidivččetgo lonuhit dálá bargosaji eanet miela miel bargosadjái? Smiehtatgo, makkár lasseskuvlejumi dárbbášat, vai beasat bargoeallimis ovddasguvlui? Leatgo smiehttan álgit fitnodatdoallin? Dárbbášatgo ámmátlaš veajuiduhttima vai birget bargoeallimis?

Bargo- ja ealáhusbálvalusat (TE-bálvalusat, TE-palvelut) fáallet valjit dieđuid ja máhtu ealáhusain, bargosajiin, skuvlejumis, hárbhallamis ja fitnodatdoalus ruovtturiikkas ja olgoriikkain. Sáhtát ávkkástallat fierbmebálvalusaideamet, ringet riikkaviidosaš bálvalannummirii dahje boahit TE-doaimmahakkii háleštallat persovnnalaš áigevárremiin.

**Diehtu suoma- ja ruoŋagillii
čujuhusas
www.te-palvelut.fi**

Leage aktiivlaš – geavat mánggabealat bálvalusaideamet

Leatgo barggus, bargguheapme, stuđe-remiin, báhcimin bargguheapmin dahje máhccamin bargoeallimii? Álggat bargoohcamat TE-doaimmahagas.

Mii rávvet ja hárbjeht bargoohcciid barggu ohcamis. Ohcat ja fállat dutnje heivvolaš bargosajiid. Fitnodaga vuodđudeami plánen olmmoš oažžu veahki TE-doaimmahagaid lassin guovlulaš fitnodatbálvalusain.

Álggat bargguohcama Personáššehasa ležas áššiid dikšun –fierbmebálvalusas (**Oma asiointi**), dalle du dieđut leat seammás min ánus, go ohcat bargoaddá heivvolaččamus bargi. Álggat bargguohcama fierpmis – gávnnat johtilamosit bálvalusaideamet, maid dárbbášat.

**Álggat bargoohcama
čujuhusas
www.te-palvelut.fi**

Geahča bargosajiid nehtas

Fierbmessiiduideamet gávnnat Suoma viidámus bargosajiid ohcanbálvalusa. Rabas bargosajit –bálvalusas (**Avoimet työpaikat**) sáhtát ohcat bargosajiid earret eará ámmátjoavkku, báikegotti dahje almmuhusbeaivemeari mielde dahje sátneohcama geavahettiin.

Báikefákta (**Paikkavanti**) -bálvalusain oáččut dieđuid rabas bargosajiin njuolggá válljejumit mielde juogo šleadaġapostii dahje mátketelefovdnii.

Oahpásmuva rabas bargosajiide ja váldde Báikefávttá atnui. Go oaččot dieđu rabas bargosajis, váldde seammás oktavuoda bargoaddái. Johtilvuohtha lea ovdamunni barggu ohcamis.

Bargoochcánhárjehus lasiha sihkkarvuoda bargoochcamii

Dievasmahte ja beavit bargoochcándáidduidat bargoochcánhárjehussii oassálastimiin.

Hárjehusas manno čađa bargoochcama eará oasseguovlluid, bargomárkaniid dili ja bargoaddiid vuordámušaid sihke oahpásmuvvat bargoochcama elektrovnnalaš kanálaide ja gaskaomiide. Bargoochcánhárjehus lea buorre vejolašvuohtha hárjehallat barggu ohcama, vai lihkostuvat iežat bargojearahallamis.

Bargui olgoriikii

EURES lea Eurohpá ekonomiijaguovllu bargogaskkustanbálvalus. EURES-portálas leat dieđut EU-riikkaid rabas bargosajiin sihke bargo- ja eallindiliin. Portálas gávnnat maiddá dieđu eará riikkain bargamis.

Lassidieđut maiddá:

www.te-palvelut.fi/eures -siidduin sihke www.eures.europa.eu telefonbálvalusat ja

Barggolašvuodaplána dahkkojuvvu ovttas

TE-doaimmaha áššedovdi oahpista barggu ohcamis, háleštallá duinna bargoochcansávaldagain ja árvvoštallá máhtut.

BE-doaimmahat ordne vuosttaš jearahallama duinna guovtti vahku siste du bargoochcama álgimis, jos dat du dili vuhtii válddedettiin ii leat čielgasit dárbbášmeahttun.

Jearahallama ordnen guovtti vahku siste bargoochcama álgimis sihkkarastá bálvalusa jođánis johtui boahtima du bálvalandárbbu mielde.

Bálvalus válljejuvvu dan mielde, maid dárbbášat ja mainna buoremusat sáhttit doarjut barggolašvuoda. TE-bálvalusat lea ordnejuvvon bálvalanlinnjáiid mielde. Bálvalanlinnját leat barggugaskkustan- ja fitnodatbálvalusat, máhttima ovddidanbálvalusat ja dorjojuvvon barggolašvuoda bálvalusat.

Bargguohccin almmuhan olbmuiin gárvvistuvvo guovtti vahku siste bargguohcamis barggolašvuodaplána, dalle go dat lea dárbbášlaš. Plánas soahpat bargguohcama mihttomeriid, doaibmabijuid ja bálvalusaid, vai oaččut barggu jođáneamos lági mielde. Barggolašvuodaplána dárkkistuvvo golmma mánu gaska mearreáigásašjearahallamis.

Dorvu bargodili rievddadettiin

Go leat áitojuvvon celkojuvvot eret dahje du leat cealkán eret ekonomalaš dahje buvttadeami sivaid dihtii dahje jus du leat bidjan lupmui dahje dus lea nohkamin mearreáigásaš bargogaskavuohtha, sáhtát oažžut friijavuoda bálkkáin, go oassálasttát barggu ohcamii. Go oassálasttát barggolašvuoda buorideaddji bálvalusaid, sáhtát oažžut bargguhisvuodaovddu bajádusain.

Jus leat bargguheapme, sáhtát oažžut buhtadusa bargojeahallanmátkkiid mátkke- ja idjadangoluin.

Bargguhisvuodaovddu máksi sáhtta mieđihit johtindoarjaga barggu vuostáiváldimis šaddan bargomatke- dahje eará goluide dahje bargobáikegoddái fárremii.

TE-bálvalusat doarju bargogaskavuoda rievddandili.

Lasit ámmátdáiddut dahje vällje áibbaš ođđa karriera

Jus smiehtat máhtut ovddeami dahje ámmáhamolsuma, fállat du dárbbášan dieđu skulvenvejolašvuodain, skulven- ja ámmát-surggiin ja studeremiid ruhtadeamis.

Sáhtat háleštallat du skulven- ja bargovejolašvuodain áššedovdiin TE-doaimmahagas dahje ringet skulvenrávvema riikka-viidosaš telefonnummirii. Gávnnat dieđu maiddá fierpmis.

www.opintopolku.fi
www.ammattinetti.fi
facebook.com/koulutusneuvonta

Mánggabealat diehtu skuvlejumiin ja ámmáhiin te-palvelut.fi –siidduin ja TE-doaimmahagas.

Veahkki ámmátválljemii ja karriearaplánemii

TE-bálvalusaid áššedovdipsykologat veahkehit du ámmátválljemis ja karriearaplánemis. Luhtolaš háleštallamiid doarjjan sáhtta geavahuvvot bargo- ja skulvengeahččalemiid

ja psykologalaš teasttaid. Sáhtat maiddá ieš árvvoštallat molssaeavttuidat AVO-programmain.

www.te-palvelut.fi/avo

Karriearahárjehus

Karriearahárjehusas čielggasmahtát ámmátválljen- ja karriearamolssaeavttuidat. Oaččot bagadallama skuvlejupmái ohcaleapmái. Hárjehus ollašuttu eanaš joavkohápmásažžan, dalle oazžut doarjaga bagadalliid lassin earáin dávisteaddji dili olbmui.

Skuvlejumiin ođđa čehppodat

Bargofápmoskuvlen

Bargofápmoskuvlejumiin sáhtat beavádit čehppodagat dahje skuvlet iežas ođđa suorgái. Bargofápmoskuvlen lea oaiivilduvvon vuostažettiin badjel 20-jahkásaš bargguhe-miide dahje olbmuid, geaid bargguhisvuoh-ta áitá.

Oassálastiide nuvtta skuvlejumi ordnejit ámmátlaš rávisolbmuidskuvlenguovddážat, ámmátlaš oahppolágadusat, allaskuvllat ja priváhta skulvenbálvalusaid buvttadeaddjit

Ámmátlaš bargofápmoskuvlen sikte dávjá dutkosii. Das sáhtta čađahit vuoddo-, ámmát- dahje spesiálaámmátdutkosa dahje dutkosa oasi. Mihttomearrin sáhtta leat maiddá allaskuvlaoahpuid loahpaheapmi. Lassin fállon lea joatka- ja dievasmahttinskuvlejupmi ja fitnodatskuvlejupmi fitnodatdoaimma álggaheaddjái dahje dan smiehttan olbmui. Maiddá rávisolb-

muid vuodđooahpahusa sáhtá ordnet, jus vuodđooahpahusa oahppomeari váilun lea easttan ámmátlaš skuvlejumi čađaheapmái.

Oktasašskáhpponskuvlejupmi lea bargoadi ja TE-bálvalusaid áššedovdi ovttas plánejuvvon ja skáhppojuvvon bargofápmoskuvlejupmi. Sisafárrejeaddjiide ordejuvvo vuogáiduvvanskuvlejumi, mii ovddida ja doarju stuđeantta vejolašvuodaid oassálastit suomelaš servodahkii dan aktiivvalaš lahtun.

Bargofápmoskuvlejumi sáhtát ohcat fierbmeskoviin dahje ohcanskoviin maid oažžu TE-doaimmahagas.

Skuvlenfákta-bálvalus sádde dieđuid njuolga du šleadgapistii skuvlejumiin maid leat sávván.

Eaktodáhtolaš stuđeren bargguhisvuodaovdduin

Maidái eaktodáhtolaš ollesáigásaš stuđeren bargguhisvuodaovdduin lea dihto eavttuiguin vejolaš Eaktodáhtolaš stuđeremis galgá soahpat TE-guovddážiin ovdal stuđerema álggaheami. Oahpuid áigge máksojuvvo bargguhisvuodabeaiveruhta dahje bargomárkandoarjja gollobuhtadus.

Eaktodáhtolaš oahpuid doarju bargguhisvuodaovddu gáibádussan lea earret eará, ahte

- ▶ stuđerema doarjuma árvvoštallet lasihit čielgasiit vejolašvuodaid oažžut barggu.
- ▶ oahput leat ollesáigásačča.
- ▶ stuđerema doarjmis sohppojuvvo barggolašvuodaplánas dahje plánas mii buhtte dan.
- ▶ leat deavdán 25 jagi

Jus oahpuid ii sáhte doarjut bargguhisvuodaovdduin, sáhtá dus lihká leat vejolašvuotta siidoáigásaš stuđeremii bargguhisvuodaovddu manatkehtá. Lassidieđuid oáččut skuvlenrávvemis dahje min neahttasiidduin.

Oahppasoahpamušskuvlen

Oahppasoahpamušskuvlejumiin lea álki skáhppet ámmátlaš vuodđodáidduid dahje lasi čehppodaga. Oahppasoahpamuš lea mearreáigásaš bargosoahpamuš, masa gullá barggus oahppan ja teorehtalaš ávdnasiid stuđeren oahppolágádusas Bargoaddi máksá stuđerejeaddjai bálkká bargosoahpamuša vuodul. Jus leat bargguheapme, bargoaddi sáhtá ohcat ja oažžut TE-doaimmahagas bálkadoarjaga.

www.opintopolku.fi

TE-bálvalusat álggaheaddji fitnodatdoallái

TE-doaimmahat rávve du, go plánet fitnodaga vuodđudeami ja dárbašat lassidieđuid fitnodatbarggus ja doarjaga fitnodaga vuodđudeamis.

Álggahanruđain dorvvastit fitnodatdoalli áigái boađu fitnodatdoaimma álggahan- ja stáđasmahttináigodagas. Álggahanruhta mieđihuvvo eanemustá 12 mánnui, ja dat ohccojuvvo TE-doaimmahagas. Eará guovlulaš fitnodatbálvalusat fáallet álggaheaddji fitnodatdoallái mánggabealat rávven-, doaibmasadje- ja eará bálvalusaid. Fitnodatbargodáidduid sáhtát skáhppet ja dievasmahttit skuvlejumiin, go fitnodatdo-

aimma álggaheami ja fitnodatskuvlejumi lea vejolaš ovttahttit njuovžilit.

Fuomáš, ahte bargguhis bargoohccin sáhtát válljet ozatgo álggahanruđa vaid bargguhis-vuohtaovddu fitnodatvuođa njealji vuosttaš mánus. Jos álggahat fitnodatdoaimma iežat bargguhisvuohtaáigge, de fitnodatdoaimma váldo- ja siidodoaimbásašvuohta ii árvvoštallojuvvo njealji vuosttaš mánu áigge fitnodatdoaimma álggaheamis. Bargguhis bargoohccin oaččut namuhuvvon áiggis bargguhisvuohtaovddu. Loga lasi suomagillii, sámegillii ruođuid siste:

te-palvelut.fi > Työnhakijalle > Jos jäät työtömäksi > Työttömyysturva > Yrittäjä ja työttömyysturva.

Jos oaččut boađuid fitnodatdoaimmas namuhuvvon njealji mánu áigge, de dutnje máksujuvvo soabahuvvon bargguhisvuohtaovdu. Lassidiehtu bargguhisvuohtaovdu máksiin: **www.kela.fi**, **www.tyj.fi**

TE-doaimmahagat ja ealáhus-, johtolat- ja birasguovddážit (EJB-guovddážit) fállat skuvlejumi fitnodatdoallin áigon ja fitnodatdoallin jo doaimman olbmuide. Lassidieđuid fitnodatskuvlenfálaldagain oaččot fierpmis ja EJB-guovddážis.

Álggaheaddji fitnodatdoalliid vuodđorávven:

Yritys-Suomi-telefonbálvalus
0295 020 500

Ovttahtahte fitnodatdoaimma ja fitnodatskuvlejumi njuovžilit.

Doarjja bargui beassamii

Bálkádoarjja

Jus it ieš lihkostuva oažžut barggu, sáhtát diđoštallat TE-doaimmahagas vejolašvuođaid beassat bálkádoarjagiin dorjojuvvon bargui. Dalle bargoaddái máksujuvvo doarjja du bálkáheapmái.

TE-doaimmahat árvvoštallá álo mieđihuvvogo bálkádoarjja- Bálkádorjojuvvon bargu galgá lasihit bargguhis bargoohcci ámmátlaš čehppodaga ja ovddidit bargoaddi bargui beassama bálkádorjojuvvon barggu maŋŋá.

Barguihárjehus

Jus dárbbášat persovnnalaš doarjaga bargosaji ohcamis dahje bargui sirdašuvvamis, TE-doaimmahaga bokte sáhtát oažžut barguihárjeheaddji. Barguihárjeheaddji sáhtta muhtun dáhpáhusain doarjut du oahpposoahpamušskuvlejumis stuđeremis. Seammás barguihárjeheaddji doarju maiddá bargoaddi.

Bargoiskkadallan

Bargoiskkadallan lea bargosajis ordnejuvvon bargui beassama ovddideaddji bálvalus. Bargoiskkadallama áigge it goittotge leat bargogaskavuodas bargoiskkadallama ordnejeaddjái.

Earálágan bargguid iskkadallamiin sáhtát gávdnat bargo- ja skuvlejupmemolsaeavttu, jus dus váilu fágalaš skuvlejupmi dahje leat molsumin suorggi dahje ámmáha. Bargoiskkadallama mihttomearrin lea čielggadit, leago suorgi dahje ámmát beroštahti vai livččiigo fitnodatbargu sutnje heivvolaš karriearamolssaeaktu.

Bargoiskkadallamis čielgá maiddái leatgo gárvvís máhccat bargui, jus leat leamašan guhkká eret bargomárkaniin.

Bargoiskkadallanbáikki skáhppo TE-doaimmahat. Sáhtát maiddái ieš ohcat báikki, man TE-doaimmahat dohkkeha. Bargoiskkadallamis dahkko soahpamuš.

Ámmátlaš veajuiduhttin

Go váddu dahje buohcuvuohta lea oassi du eallima, sáhtát dárbbasit barggudat nuppástusaid dahje sierra ordnemiid. TE-doaimmahaga fállán bálvalusat dievasmahttet dáhpedorbme- ja johtolatdáhkádušlágádusaid, bargoealáhtlágádusaid ja Álbmotealáhtlágádusa ordne ámmátlaš veajuiduhttima.

www.vkk.fi
www.tela.fi
www.kela.fi

Bargguhisvuođadorvu

Go bargguhis barggu ohcon ozat barggu dahje oassálasttát bargui beassama ovddideaddji bálvalusaidasamet, sáhtát oažžut áigái boađu dorvvasteapmin bargguhisvuođaovddu. Bargguhisvuođaovddut leat dienasbeaiveruhta, vuođđobeaveruhta ja bargomárkandoarjja. TE-doaimmahat dutká bargguhisvuođaovddu oažžuma bargofápmopolitihkalaš gáibádusaid ja addá ovddu máksái bargofápmopolitihkalaš cealkámuša. Máksi, Kela dahje bargguhisvuođakássa, dutká eará ovddu oažžuma gáibádusaid.

Jus bargui beassama ovddideaddji bálvalusas – bargooohcanhárjehus, karriearahárjehus, skuvleniskkadallan ja bargoiskkadallan – lea sohppojuvvon bargobeassanplánas, bálvalusa áigge sáhttá leat vuoigatvuohta bajiduvvon bargguhisvuođaovdui. Lassin bálvalusa áigge máksojuvvo gollobuhtadus.

Lassidieđuid bargguhisvuođadorvui gullevaš áššiin oaččot min fierbmesiidduin dahje riikkaviidosaš bálvalannummiris. Iežas áššiid dikšun -fierbmebálvalusas sáhtát lohkat TE-doaimmahaga addán bargopolitihkalaš cealkámušaid ja vástidit dutnje sáddejuvvon čielggadanbivdagiidda. Du bargguhisvuohtaovddu dásis, aktiivavuohtaeavttuin ja bargguhisvuohtaovddu ohcamis oaččut dárkileabbo dieđuid iežat bargguhisvuohtakássa dehe Áel:s (Kelas).

www.kela.fi www.tyj.fi

TE-telefonbálvalusat

Personáššehasa rávven

- rávven TE-bálvalusain
- láidesteapmi fierbmebálvalusaid geavahepmái
- bagadallan bálvalandárbbu čuovvu bálvalussii

0295 025 500

Bargguhisdorvorávven

0295 020 701

Golahusrávven

- facebook.com/koulutusneuvonta

0295 020 702

Ruoššagielat rávven

Русскоязычная консультационная служба

0295 020 715

YRITYS-SUOMI- telefonbálvalus

Fitnodatdoallin áigon olbmuide

0295 020 500

 Suomi.fi

www.suomi.fi/yritykselle

Háladeami haddi lea áššehasa
iežas operáhtorsoahpamuša
mielde

te-palvelut.fi

TE03 pohjoissaame 1.2019

24